

Att: Nacka kommun, Registratorn
Ang. diarienummer KFKS 2011/537-265

Yttrande från Skuruparkens stugägareförening ang. ovan angivna ärende,
"Förslag till Naturreservatet Skuruparken i Nacka kommun".

(Yttrandet delges Nacka kommun via såväl epost som skriftligt meddelande,
poststämplat enligt angivet datum, 13/1 2014.)

Skuruparkens stugägareförening talar i denna sak genom fullmakt för 55 av parkens
stugägare. Vi har valt att dela upp vårt svar i tre delar, avseende

- a) den föreslagna reservatsbildningen och stugägarnas faktiska rättigheter och juridiska intressen.
- b) synpunkter på den föreslagna "engelska parken" och dess inverkan på flora, fauna och biotop i Skuruparken.
- c) övriga synpunkter på förslaget innehåll, med avseende på historisk korrekthet, budget, handikappvänlighet med mera.

- a) Stugägareföreningen motsätter sig inte principiellt ett bildande av naturreservat i Skuruparken. Det framlagda förslaget kan dock föreningen inte acceptera, eftersom det på ett närmast flagrant sätt ställer stugägarnas lagliga rättigheter och intressen utanför. I förslaget ingår exempelvis att stugornas antal på sikt ska "minimeras". Hur detta ska ske redovisas däremot inte. Stugägareföreningen instämmer i Länsstyrelsen yttrande av den 18 december 2013 där bedömningen görs att "berörda arrendatorer har påtagliga enskilda intressen inom det föreslagna reservatsområdet".
Länsstyrelsen konstaterar också att "om kommunen har för avsikt att avveckla stugorna, är detta en sådan inskränkning i enskild rätt, att det bör regleras i föreskrifterna". Stugägareföreningen delar denna åsikt.

Stugorna är sedan mer än 70 år ett naturligt inslag i Skuruparken och omfattas idag av bostadsarrenden löpande på 15 år med rätt till förlängning. Det är med viss förvåning Stugägareföreningen ser hur en borgerligt styrd kommun undviker att ens reflektera över dessa enskilda intressen.

De förlängda arrenden stugägarna erhållit från markägaren JM innebär också att det för första gången på lång tid finns goda incitament för stugornas omvårdnad. Tidigare ettåriga arrenden utgjorde en klar begränsning för intresse till investeringar i underhåll.

Trots detta har Stugägareföreningen, allt sedan bildandet, på eget initiativ bekostat underhåll av vägar och stigar, slagning av parkens ängar, barnvagnsramper, utsättning av parkbänkar, städning av stränderna etc. I ett gott framtida samarbete kring ett naturreservat - med stugor - skulle Nacka kommun och Stugägareföreningen kunna föra fruktsamma samtal om skötseln av parken.

- b) I förslaget till naturreservat ligger att Skuruparken ska återställas till "engelsk" eller "romantisk" landskapspark. I förslaget och underlaget till detta finns tyvärr så många oklarheter, spekulationer och motsägelsefulla skrivningar att det går att resa tvivel om huruvida det någonsin funnits en "engelsk park", av den typ förslaget beskriver i den del av Skuruområdet som reservatet omfattar. (Detta redovisas vidare under punkt c.)

Stugägareföreningens medlemmar, varav flera med skoglig erfarenhet, kan dock konstatera att det idag inte finns någon likhet med det man i förslaget kallar "engelsk park". En förvandling av området i denna riktning skulle medföra stora kostnader för röjning och underhåll – de öppna ytor som finns idag är resultatet av stugägarnas gemensamma arbete under drygt 70 år.

Vad detta inneburit för parkens trevnad har blivit extra synligt de senaste två åren. Sedan de tillfälliga bestämmelserna om naturreservat infördes har samtliga tidigare slagna ängar slyat igen.

Ingen nu levande Nackabo torde kunna identifiera hur den så kallade engelska parken, om den funnits, en gång sett ut. Däremot är stugorna för de flesta ett självklart inslag i Skuruparken, och för många av ett stort kulturhistoriskt värde - något som också bekräftas av kulturnämndens utredning om området och viljan att bevara "typstugor" från olika tidsepoker.

Den unika flora och fauna som ryms i Skuruparken idag är också ett direkt resultat av kolonistugornas samspel med parkens biotoper. Hassel, körsbär, oxel, äppelträd och en rad perenna blommor – allt förvildat från planteringar sedan lång tid – pryder nu området. De ängar som slagits med lie har bildat grund för sällsynta åkerväxter, och de många ekarna har räddats från undergång av kloka stugägare som vet att ek inte trivs med sly runt fötterna. Samtidigt har andra områden fått bevara sin unika karaktär av orörd löv- och urskog, något som lockat både räv, grävling, iller, fladdermöss ugglor och duvhök att av och till bosätta sig i parken – en smått otrolig fauna för ett så litet område. Detta har således utvecklats **med** stugorna i parken, till och med fler stugor än där finns idag. Stugägareföreningen kan inte se hur en ev. "engelsk park" skulle kunna bidra positivt till den idag så breda floran och faunan. Dessa är ju ett resultat av parkens unika karaktär och egenskaper, utvecklade inte minst under de sjuttio åren med stugor och odlare.

Att parkens små stugor skulle utgöra något hinder för andra besökare kan vi inte heller se, tvärtom. Stugägareföreningens stadgar har varit tydliga med att staket och inhägnader inte är tillåtna, och på sjuttio år finns såvitt vi vet inga anmälda incidenter där besökare hindrats att röra sig fritt. (Ett gott exempel är de bilder som föreningen "Skuruparkens vänner" tagit av en del stugors baksidor och tillställt kommunens samråd - fotografierna har uppenbarligen inte haft några problem att komma nära.)

För de fall staket satts upp, av okunskap eller annan orsak, ska de givetvis tas bort. Stugägareföreningen har dock tills nyligen inte haft några påtryckningsmedel visavis enskilda stugägare. De nya femtonåriga arrendena kräver dess bättre medlemskap i föreningen, som därmed fått bättre möjligheter att se till att stadgarna respekteras.

Vad gäller tillgängligheten i övrigt torde den nya motorvägsbron vid parken bereda betydligt större huvudbry för reservatet än kolonistugorna.

c) I förslaget till naturreservatet fastslås redan i inledningen (sid 5) att "Det kulturhistoriska värdet består framförallt i områdets historia som engelsk landskapspark."

På sid 8 står på liknande sätt att

"Området utgör den centrala delen (vår kurs.) av en historisk engelsk landskapspark från sent 1700-tal. De naturscenerier som gjorde området attraktivt vid den tid då parken planerades och anlades har trots störningar delvis kvar sitt värde. Den utpräglade sprickdalstopografin med stora höjdskillnader ger landskapet kontraster och den historiska markanvändningen med betesdrift har skapat förutsättningar för ekbestånden."

Att fortifikationsofficeren Råbergh kartlagt promenadstigar i området är dokumenterat, men vad i övrigt gjorts som kan kallas anläggning av "engelsk park" är oklart i förslaget. Fredrik Magnus Pipers ritningar berör bara de delar av området som idag ligger norr om Skurubron - och uteslutits ur reservatet. För den södra delen finns enbart spekulationer. I förslagets egen skrivning står om området söder om bron (sid15): "Kulturpåverkan var begränsad."

Att så var fallet framgår av avsnittet "Spår som finns kvar", som i förslaget närmar sig det smått komiska.

Här beskrivs sålunda "resterna av en vägbank som utgjorde tillfarten till bron över kaskaden från öster".

Det finns, för alla som är väl förtrogna med Skuruparken idag "rester av vägbankar" på många platser. Området har brukats som hag- och utmark, därtill som friluftsområde och stugområde, samt tillfartsområde för den flottbro som föregick Skurubrons byggande på 1900-talet. Att vägar anlagts för de mest skilda ändamål och transporter under två-trehundra år är självklart. Vi talar om en knutpunkt mellan Värmdölandet och Stockholm.

Som nästa belägg ("spår") skrivs att "I dalen vittnar hasselbeståndet om en förändring av den naturliga ursprungliga vegetationen". Ja, med kolonistugor i parken sedan 70 år har en rad växter och träd såtts och förvildats. Det växer idag hasselbestånd på otaliga platser i parken, men förslaget ger inga som helst belägg för varför just det här skulle vara planterat av fortifikationsofficeren Råbergh.

Nästa "spår": "Trädbeståndets ålder i sluttningen nedanför ravinen mot söder kan tyda på en medveten gallring som håller siktlinjen fri mot vattnet och landskapet."

Åter: stugägare har i sjuttio år gallrat sly i Skuruparken och hållit siktlinjerna fria. Under den tid Stockholms sjukhem ägde området fanns under flera decennier en anställd trädgårdsmästare med ansvar för parkens skötsel.

Om ekkronornas skador i sluttningen sägs att de "kan också vara tecken på att man genom beskärning hållit sikten fri". Alternativt stormskador – något som varje människa förtrogen med parken vet inträffar årligen. Vad gäller "sikten" berörs inte hur mycket ekarna hunnit växa sedan Råberghs tid för 250 år sedan, inte heller landhöjningen, som för övrigt påverkat spåren av vägbankar med cirka 1,5 meter under berörd tid.

Det kanske roligaste - om det här inte var en så allvarlig historia - är avsnittet om den stig som leder brant ner i den södra sluttningen. Stigen "går strax efter krönet mellan en bergvägg och ett stort block som båda uppvisar spräckta ytor mot stigen. Denna öppning kan vara anlagd för stigen.

Stugägareföreningens medlemmar kan på begäran visa åtskilliga exempel på spräckta klippblock, men som dynamiten inte var uppfunnen på Råberghs tid finner vi det troligare att de spräckts något tidigare, till exempel under den senaste istiden. Och att Råbergh drog stigen där man faktiskt kunde ta sig fram.

"Kulturpåverkan var begränsad" för området söder om bron skriver förslaget författare.

Och det finns faktiskt inte några ovedersägliga spår av "anläggningar" utöver kartan över stigarna och de beskrivna promenaderna.

Om således beskrivandet av promenadstigar i hagmark för betande djur är det samma som att anlägga en "engelsk park" - där naturen i övrigt lämnats orörd - torde förslaget "Skötselplan" utgöra en smärre våldtäkt på Råberghs intentioner.

I planen talas om avverkning, röjning, stubbfräsning, ringbarkning, frihuggning etc. För Skuruparkens unika flora och fauna skulle det innebära en smärre katastrof - särskilt skrivningarna om hur "död ved" skall hanteras. Den extremt sällsynta ekbocken finns till exempel dokumenterad i parken. Den är helt beroende av döende ekved. Ett annat exempel är det förslag som framförs om röjning av sly och småskog på bergssidor i ravinen. Det skulle ödelägga parkens största grävlingstryt.

Om Nacka kommun vill ha tillbaka 1700-talets hag- och ängsmark vore det ur alla synpunkter - ekonomiska som miljömässiga - enklare och bättre att bygga en 4H-gård i området och låta betande djur återställa parken till 1700-talstillstånd. Det skulle också gynna Nackas barn och föräldrar långt mer än en ålderdomlig promenadpark utan klarlagd historisk autenticitet.

I övrigt anser stugägareföreningen att skötselplanen bör kompletteras med en budget för genomförande och drift, till gagn för de politiker som är satta att besluta i frågan. Det blir inte billigt att bygga den park som beskrivs och kanske aldrig funnits. Däremot är det kostnadsfritt att begära in ett par offerter från lämpliga trädgårdsanläggare.

Det vore också rimligt att berörda handikapporganisationer i Nacka fick ge sin syn på förslaget utformning vad avser framkomlighet för alla invånare. Som det nu är skrivet nämns inte ordet rullstol, inte ens barnvagn, ord som borde engagera åtminstone någon berörd politiker i Nacka. I förslaget klargörs inte ens hur stigarna ska gå. Råberghs kartor visar samma sträckningar som redan finns. De angivna "utsiktsplatserna" i förslaget är helt otillgängliga för varje individ med något som helst rörelsehandikapp, så till vida man inte bygger rulltrappor i parken. Hu är detta tänkt?

Stugägareföreningen vill också ha klargjort från kommunen i vilken roll Gunilla Ingmar deltagit "inom ramen för utredningen". Ingmar representerar såvitt vi vet inget kommunalt organ, och presenteras inte heller med någon klarlagd akademisk bakgrund som skulle göra henne lämplig för en "fördjupande studie av det historiska landskapet". Om Gunilla Ingmar fått ett uppdrag av kommunstyrelsen vill stugägareföreningen veta när det beslutades, och på vilka grunder.

Gunilla Ingmar representerar, såvitt vi vet, enbart den enskilda intressenten

"Föreningen Skuruparkens vänner", vars aversion mot stugorna i parken är väl dokumenterad.

För det fall Ingmar saknar klarlagt uppdrag från kommunen hävdar vi jäv i utredningens förslag, eftersom inga andra enskilda intressen erbjudits delta.

Till sist: det kafé som beskrivs och sägs kunna göra rekreationsvärdet än större har redan existerat. Det drevs av stugägarna och Stockholms sjukhem i nuvarande stuga 1, men stängdes av Nacka kommun efter att regler för serveringstillstånd och tillhörande VA-anläggningar skärpts. Ett ev nytt cafe torde således falla inom samma regelverk, och kräva anläggning av kommunalt vatten och avlopp.

För Skuruparkens stugägareförenings styrelse och medlemmar,

Arne Höök
Axvallsvägen 40
121 50 Johanneshov
arne.bjorkhagen@gmail.com